

A Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság a meghatalmazott neve (**meghatalmazott címe**) meghatalmazott által képviselt felperes neve (**felperes címe**) felperesnek a Tóthné dr. Pelle Ilona jogtanácsos által képviselt **alperes neve (alperes címe.)** alperes ellen fizetési felszólítás hatályon kívül helyezése és utazási költségtérítés megfizetése iránt indított perében a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 29. sorszám alatt kiegészített, 2019. június 27. napján kelt 82.M.1149/2018/17. sorszámú ítélet ellen az alperes által 19. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán - tárgyaláson kívül - meghozta az alábbi

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét - fellebbezett részében - részben megváltoztatja és az alperest terhelő utazási költségtérítés összegét bruttó 601.419 (hatszázegyezer-négyszáztizenkilenc) forintra, a perköltség összegét 81.424 (nyolcvanegyezer-négyszázhuszonnégy) forintra állítja le.

Az alperest kötelező le nem rótt eljárási illeték összegét 82.709 (nyolcvankettőezer-hetesszázkilenc) forint összegben állapítja meg.

A felperes oldalán felmerült és le nem rótt 2.116 (kettőezer-egyszáztizenhatszáz) forint elsőfokú és 2.887 (kétezer-nyolcszáznyolcvanhét) forint másodfokú fellebbezési illetéket az állam viseli.

Kötelezi a másodfokú bíróság az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 4.371 (négyezer-háromszázhetvenegy) forint másodfokú perköltséget.

Az államnak felhívásra az abban közölt módon és időben az alperes 48.114 (negyvennyolcezer-száztizennégy) forint fellebbezési eljárási illeték megfizetésére köteles.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

A fellebbezés alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az ítélet alapjául szolgáló tényállás szerint a felperes 1998. december 5. napjától áll az alperesnél jogfolytonos munkaviszonyban mozdonyvezető munkakörben, szolgálati helye az alperes ... Központ (a továbbiakban ...) ..., a munkáltatói jogkört a ... vezetője gyakorolta. A felperes havi távolléti díja 360.218 forint volt. A felperes ún. vezényelt utazói munkarendben került foglalkoztatásra, amely a megszakítás nélküli munkarend olyan sajátos módozata, miszerint a

munkavállaló munkavégzési kötelezettsége a munkáltató utasításának megfelelően megszákítás nélkül az év bármely napjában 0-24 óra között bármely időben (éjjel-nappal, munkaszüneti napon stb.) előírható. A munkaidő tartama az egyes munkanapokra, az egy szolgálatban eltölthető legrovidebb munkaidő és a 12 óra között egyenlőtlenül is beosztható figyelemmel a napi munkaidő, pihenőidő mértékére, rendkívüli és éjszakai munkavégzésre, vezetési időre és munkaközi szünetre vonatkozó jogszabályokban és a Kollektív Szerződésben rögzített rendelkezésekre (Kollektív Szerződés 10. sz. melléklet 1. §).

- [2] A felperes tartózkodási helye 2014. március 24. napjától **felperes tartózkodási címe**. ...nak saját vasúti megállóhelye van, a felperes lakóhelyére a vasúti közlekedés, és a helyközi (távolsági) autóbusz-közlekedés biztosított, míg a felperes munkahelye a telephelye tömegközlekedési eszközzel is megközelíthető. A felperes 2014. április 4. napján nyújtotta be a „napi munkába járással kapcsolatos utazási költségek megtérítésére vonatkozó egyéb közlekedési eszköz használatánál” megnevezésű igénybejelentőt és ekkor jelentette be a püspökháti tartózkodási helyét is a munkáltatónak. A munkáltató 52,5 km-t állapított meg a felperes tartózkodási helye és a munkahely közötti távolságként, valamint részviszonylatot is meghatározott ... és ... között, mely távolságát 19,7 km-ben rögzítette. A részviszonylat meghatározására azért volt szükség, ha nincs közvetlen vonatközlekedés ...-... között, azonban ...on történő átszállással a vasúti utazás lehetséges. A felperes minden alkalommal személygépkocsival közlekedett a püspökháti tartózkodási helyéről a telephelyén lévő munkahelyére.
- [3] Az alperes 2016. március hónap vonatkozásában belső ellenőrzés során vizsgálta az utazási költségtérítés igénybevitelét. Ezt követően az alperes képviseletében a ... Zrt. a 2016. május 6-án kelt 1610335165/162017934. számú iratában tájékoztatta a felperest, hogy részére 3.984 forint került túlfolyósításra, így az Mt. 285. § (2) bekezdése alapján felszólította a tartozás 15 napon belül történő megfizetésére. A felperes a fizetési felszólítást 2016. június 13. napján vette át.
- [4] A felperes a 2016. június 1. napján kiadott munkáltatói rendelkezés alapján 2016. június 27-én újabb igénybejelentő lapot nyújtott be, melyen nem járult hozzá, hogy a munkáltató részviszonylatot is meghatározzon, ezért 2016. november hónaptól a teljes viszonylatra a munkába járással kapcsolatos utazási költségtérítésről szóló 39/2010. (II.26.) Korm.rendelet szerint járó, 9 forint/km összeggel engedélyezték részére a költségtérítés kifizetését. A 2014. április 1. és 2016. december 31. közötti időszakban az alperes rendszeresen fizetett utazási költségtérítést a gépkocsihasználattal összefüggésben a felperes számára, összesen bruttó 615.741 forint összegben.
- [5] Az elsőfokú bíróság a 2017. november 16. napján kelt 9.M.2080/2016/25. számú ítéletével utazási költségtérítés címén 1.103 forint és késedelmi kamata megfizetésére kötelezte az alperest. Ezt meghaladóan a felperes utazási költségtérítés megfizetésére és alperesi fizetési felszólítás hatályon kívül helyezésére irányuló keresetét elutasította.
- [6] A Fővárosi Törvényszék, mint másodfokú bíróság a 2018. június 8. napján kelt 7.Mf.680.157/2018/3. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította. A felperes másodfokú perköltségét 6.196 forintban, a fellebbezési eljárási illeték összegét 49.600 forintban állapította meg.

- [7] A másodfokú bíróság iránymutatásának megfelelően a megismételt eljárásban az elsőfokú bíróság szolgálatonként vizsgálta az igénybejelentést, a kifizetés mértékét, valamint annak teljes vagy résztávra való vonatkozását

A felperes kérelme, az alperes ellenkérelme

- [8] A felperes a keresetében a fizetési felszólítás hatályon kívül helyezését kérte. Ezen felül igényt tartott a 2014. április 4. - 2016. december 31. napja közötti időszakra vetítve utazási költségtérítés címén bruttó 636.699 forint és ezen összeg után 2015. augusztus 15. napjától járó törvényes mértékű késedelmi kamat megfizetésére is. Álláspontja szerint az alperes minden olyan szolgálat esetében, amikor a tömegközlekedéssel történő munkába járás, illetve hazautazás időtartama az utazási időt meghaladta, 28 forint/km utazási költségtérítésre köteles. A fizetési felszólítás tekintetében hiányolta annak indokoltságát. Hangsúlyozta, hogy a munkába járásra vagy hazautazásra fordított idő az aránytalanul hosszú várakozási idő miatt jelentősen megnövekedett, ami az érintett esetekben meghaladta az egy órát, több esetben pedig a két órát is. Kiemelte, hogy a munkába járással kapcsolatos utazási költségtérítésről szóló 39/2010. (II.26.) Kormányrendeletben (a továbbiakban Korm. rendelet) rögzített hosszú várakozás az esetében megvalósult. Hivatkozása szerint az alperes által a munkavállalói költségtérítésre vonatkozó jogszabályok értelmezésére, végrehajtására és az igényléssel kapcsolatos eljárási rendszabályozásra kiadott 7/2014. (II.20. 2.) számú vezérigazgatói utasítás (a továbbiakban vezérig. ut.) sehol nem rögzíti, hogy a 28 forint /km összegű utazási költségtérítés kifizetésének feltétele lenne a két órát meghaladó várakozási idő és a résztávolság elszámolásához való hozzájárulás. Álláspontja szerint a vezérigazgatói utasítás nem tesz különbséget a 9 forint/km és a 28 forint/km összegű utazási költségtérítés feltételei között, hanem a kormányrendeletet magyarázza, annak alkalmazási körét és az ahhoz kapcsolódó eljárási rendet taglalja kifejtve, hogy mit tekint a kormányrendeletben feltételként rögzített hosszú várakozásnak, illetve, hogy bizonyos esetekben az utazási költségtérítés résztávolságba számítandó. Hangsúlyozta, hogy az alperes a kormányrendelet szerinti 9 forint/km utazási költségtérítésre való jogosultságot elismerte, hiszen részére a teljes lakóhely és munkahely távolságra ezen összeget megfizette. Tekintettel arra, hogy a 9 forint/km és a 28 forint/km utazási költségtérítési összegek között különbség csak a munkavállaló munkakörében mutatkozott, a jogosító feltételekben azonban nem, így ezen elismeréssel a munkáltatónak a magasabb, 28 forint/km összeget is meg kellene fizetnie. Meglátása szerint jogellenes, a kormányrendelet tartalmát kiüresítő, annak alkalmazását ellehetetlenítő azon szűkítő értelmezés, miszerint a hosszú várakozási időnek kizárólag a két órát meghaladó időtartam tekinthető. Figyelemmel arra, hogy a püspökháti otthona és a ferencvárosi munkahelye közötti távolság személygépkocsival egy óra alatt megtehető, így álláspontja szerint az egy órát meghaladó várakozás megfelel a kormányrendelet szerinti hosszú várakozási idő fogalom-meghatározásának. Meglátása szerint jogellenes a részviszonylat munkáltatói alkalmazása is, hiszen a kormányrendelet egyértelműen a munkahely és a lakóhely vagy a tartózkodási hely közötti távolságra fizetendő utazási költségtérítésről ír. A részviszonylat számítása leszűkíti a kormányrendelet alkalmazhatóságát, így megfosztja a munkavállalót a jogos járandóságától.
- [9] Az alperes ellenkérelmében a fizetési felszólítás hatályon kívül helyezését nem ellenezte, a felperes kereseti kérelme összecszerűsége tekintetében 38.862 forint összegű utazási költségtérítést talált megalapozottnak. Az ezen felüli felperesi igény elutasítását, felperes perkoltségben való marasztalását kérte. Hivatkozása szerint a munkáltatónak lehetősége van a kormányrendeletben meghatározottakon túl további feltételeket rögzíteni az utazási költségtérítés igénybevétele és

kifizetése során különös tekintettel arra, hogy a kormányrendelet 9 forint/km összegű kifizetésről rendelkezik, míg a munkáltató a Kollektív Szerződés 65. §-ára alapított, 10. számú mellékletében meghatározott többletjuttatást határozott meg. A 9 és 28 forint közötti különbség tekintetében a kormányrendelet nem tartalmaz rendelkezéseket, ezért erre a mértékre a kormányrendelet feltételei sem irányadók. Így a munkáltató jogszerűen határozta meg a feltételeket mind a hosszú várakozási idő fogalmának, mind a részviszonylat alkalmazásának tekintetében. Álláspontja szerint a hosszú várakozási idő kettő órát meghaladó időtartamban való konkretizálása nem tekinthető a kormányrendeleti fogalom szűkítő értelmezésének a többletjuttatás tekintetében, hiszen a többlet vonatkozásában a kormányrendelet szabályokat nem tartalmaz, így annak korlátozása sem merülhet fel. Hivatkozása szerint az utazás közösségi közlekedéssel történő megtételéhez szükséges időt kell az út megtételéhez szükséges időnek tekinteni és nem a felperesi hivatkozás szerinti, vélhetően gépkocsival történő utazási időtartamot. A munka törvénykönyvének 6. §-ában foglalt általános együttműködési kötelezettségből fakadóan a munkavállalónak tekintettel kell lennie a munkáltató jogos gazdasági érdekére, ebben az esetben arra, hogy a vasúti közlekedés igénybevételével történő munkába járás a munkáltatónak költséget nem okoz. Az Mt. 6. § (2) bekezdésében foglaltak szerint a munkavállalótól elvárható, hogy a munkaviszony teljesítésével összefüggésben felmerült költségigényét annak felmerülésekor bejelentse és igazolja a munkáltató felé. A nyilatkozatnak az igénybevétellel egyidejűleg kell megtörténnie, ennek hiányában a munkáltató a költségtérítés megfizetésére sem kötelezhető. A felperes ezen költségtérítéseket utólag, a perben kívánta csak érvényesíteni, ugyanis ezen igényét a munkáltatónál 2017. január 31. napján keletkezett igénybejelentőkkel kívánta érvényesíteni. Ezen utólagos igényérvényesítés azonban nem felel meg a kormányrendeletben, illetőleg a vezérigazgatói utasításban foglaltaknak.

Az elsőfokú bíróság határozata

- [10] Az elsőfokú bíróság ítéletével a 2016. május 6. napján kelt számú fizetési felszólítást hatályon kívül helyezte és kötelezte az alperest felperes részére történő 636.699 forint utazási költségtérítés és ezen összeg után 2015. augusztus 15. napjától a kifizetésig járó törvényes mértékű késedelmi kamat, valamint 86.620 forint perköltség megfizetésére. Ezen felül akként rendelkezett, hogy az alperes 98.110 forint le nem rótt eljárási illeték állam javára történő megfizetésére köteles.
- [11] A Munka Törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban Mt.) 51. § (2) bekezdése, a 39/2010. (II.26.) Kormányrendelet 2. § a), b), g) pontja, 4. §-a, a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (a továbbiakban SZJA törvény) 25. § (1), (2) bekezdése, valamint az alperesi munkáltatónál a perbeli időszakban hatályban lévő Kollektív Szerződés (KSZ) 26. § j) pontja, 65. §-a, 10. sz. mellékletének 1., 22. §-a és a 7/2014. (I.20.) 2.) számú vezérigazgatói utasítás 2.1., 3.0., 4.1., 4.1.3., 4.1.4., 4.2., 4.3.2. pont rendelkezéseiből kiindulva hangsúlyozta, hogy a hosszú várakozási idő kizárólag két órát meghaladó tartamban történő meghatározása ellentétes a kormányrendeletben meghatározott hosszú várakozás fogalmával, hiszen leszűkítette annak alkalmazhatóságát. Erre irányuló felhatalmazás hiányában a munkáltató sem a Kollektív Szerződésben, sem a vezérigazgatói utasításban nem volt jogosult a kormányrendeletben meghatározott fogalom szűkítő értelmezésével az adott juttatás feltételeit korlátozni, netán annak alkalmazását ellehetetleníteni és a kormányrendelethez képest további feltételeket megállapítani.
- [12] Osztotta azon alperesi érvelést, miszerint az út közösségi közlekedéssel történő megtételéhez szükséges időt kell az út megtételéhez szükséges időnek tekinteni és nem azt az időtartamot, ami vélhetően a gépkocsival történő utazási idő tartama. Jogos elvárásnak tartotta a vasúti

személyszállítási szolgáltatást nyújtó alperes részéről, hogy az együttműködési kötelezettségből fakadóan a munkáltató jogos gazdasági érdekére figyelemmel a munkavállalók a munkába járásuk során olyan utazási módot válasszanak, amellyel a munkáltatónak többletköltséget nem okoznak. Nem találta megalapozottnak azon munkáltatói elvárást azonban, miszerint a vezényelt utazói munkarendben foglalkoztatott munkavállalótól elvárható, hogy minden egyes szolgálat előtt és után a változó időpontokban az igénybe vehető tömegközlekedési eszközök idejét számolva kalkulálja ki, hogy melyik útvonal járna a legkevesebb költséggel az alperes részére. Rögzítette azt is, hogy a munkába menetelt és a hazajövetelt nem lehet elválasztani egymástól, egyik indoklása a másikat is magában foglalja. A kormányrendelet szűkítő értelmezését, így az attól való jogellenes eltérést valószínűsített meg a munkáltató akkor, amikor a vezérigazgatói utasításban a munkába járás költségtérítésre vonatkozó korlátozások között a résztáv alkalmazását is előírta.

[13] Az elsőfokú bíróság ítéletében arra az álláspontra helyezkedett, hogy a vezérigazgatói utasítás a 9 forinton felüli összeg kifizetése esetén nem határozott meg többletfeltételt, csupán annyit rögzített, hogy a vontatási utazó munkakörű munkavállalók esetén a KSZ 65. § b) pontja szerinti költségtérítést a munkáltató 28 forint/km mértékre egészíti ki a KSZ 10. sz. mellékletének 20. §-a szerint. Ezen három rendelkezést összevetve az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a felperes munkakörénél fogva jogosult volt a 28 forint/km költségtérítés igénybevitelére. Az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban szolgálatonként vizsgálta a felperes egyes szolgálatait figyelemmel arra, hogy azok vonatkozásában történt-e igénybejelentés, kifizetés a teljes távra vagy csak a résztávra. Ennek során arra a megállapításra jutott, hogy 2014. április 4. és 2016. december 31. napja között mindösszesen 12 esetben nem haladta meg a várakozási idő a két órát, a többi szolgálat esetében igen. Mindezek ellenére arra a következtetésre jutott, hogy a felperest a 28 forint/km a teljes távra valamennyi szolgálatra vonatkozóan megilleti. Az utólagos igényérvényesítés körében rögzítette, hogy a felperes valóban a már folyamatban lévő perben jelentette be az igényét a munkáltatónál. Tekintettel arra, hogy az igényérvényesítés a 2014. április 4. és 2016. december 31. közötti időszakra vonatkozott, így az Mt. 286. § (1) bekezdése alapján a felperesi 2017. január 31-i igényérvényesítés nem tekinthető elévültnek. E körben rögzítette, hogy a kormányrendelet 7. §-ában meghatározott nyilatkozatot a felperes megtette, minden hónapban költségtérítésre vonatkozó igénybejelentő lapot adott le.

[14] Az alperesi munkáltatónál a perbeli időszakban hatályban lévő Kollektív Szerződés 65. §-a szerint a munkavállaló részére a munkába járáshoz a magánszemélyek jövedelemadójáról szóló törvényben foglalt, a saját gépjárművel történő munkába járás költségtérítése címén elszámolható összeggel azonos költségtérítés jár, ha a munkavállaló a munkaidő-beosztása miatt tömegközlekedési eszközt nem, vagy csak két órát meghaladó várakozással tudna igénybe venni. Ugyanezen szakasz 3. pontja rögzítette, hogy a vezényelt utazói munkakörben foglalkoztatott munkavállalókra vonatkozó eltérő szabályokat a KSZ 10. sz. melléklete tartalmazta. A Kollektív Szerződés 10. sz. mellékletének 22. §-a rögzítette, hogy a vontatási utazó munkakörű munkavállalók esetén a KSZ 65. § 1a)-b) pontja szerinti költségtérítést a munkáltató 28 forint/km mértékre egészíti ki.

A vezérigazgatói utasítás 3.0. pontja a hosszú várakozási időt akként definiálja, miszerint, ha a munkavállaló tömegközlekedési eszközt csak két órát meghaladó várakozással tud igénybe venni, így a várakozással töltött időtartam - összhangban a 39/2010. (II.26.) Kormányrendelet rendelkezéseivel - a rá nézve személyi, családi vagy egyéb körülményeire tekintettel aránytalanul hosszú. A 4.1.3. pont rögzíti, hogy a munkába járással kapcsolatosan a teljes útvonalra szólóan utazási költségtérítésre jogosultak azok a munkavállalók, akiknek a lakóhelye és a munkavégzési

helye más közigazgatási egység területén található és ha a lakóhely vagy bejelentett tartózkodási hely és a munkavégzési hely között a vasúti személyszállítás a munkavállaló munkarendjéhez illeszkedően részben sem megoldott. A 4.2. pont rögzítette, hogy nem jogosult munkába járással költségtérítésre különösen az a munkavállaló, akinek a munkarendjéhez illeszkedő vasúti személyszállítás legalább részben megoldott a lakóhelye és a munkavégzési helye között az útvonal ezen részére vonatkozóan.

A fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem

- [15] Az ítélettel szemben az alperes terjesztett elő fellebbezést. Fellebbezésében az elsőfokú ítélet oly módon történő megváltoztatását kérte, hogy a felperes részére megítélt 636.699 forint utazási költségtérítésből 38.862 forint összeget ismert el, ezen túlmenően a felperesi igény elutasítását, a felperes első- és másodfokú perköltségben való marasztalását kérte. A fizetési felszólítás hatályon kívül helyezése tekintetében fellebbezéssel nem élt.
- [16] Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság helytelen jogi következtetéseket vont le, amikor a felperes keresetének teljes egészében helyt adott. A fellebbezésében hangsúlyozta a kormányrendelet 7. § szerinti feltételét, miszerint a költségtérítés igénybevételével egyidejűleg a munkavállalónak a lakóhelyéről és tartózkodási helyéről is nyilatkoznia kell, ennek hiányában a munkáltató nem köteles a költségtérítés megfizetésére. Álláspontja szerint a munkáltató nem kötelezhető arra, hogy jogszabályi feltétel hiányában a költségtérítést utólag kifizesse függetlenül attól, hogy a munkajogi igények érvényesítésére az Mt. három évet jelölt meg. Az igényérvényesítésre a kormányrendelet speciális szabályt tartalmaz az Mt. általános szabályaihoz képest. A felperes sem vitatta, hogy a perben utólagosan kívánta a költségtérítési igényét érvényesíteni. Az adott időszakra a munkavállaló az igénylését minden hónapban leadta a rendszeresített nyomtatványon önkéntes adatközléssel, azt a munkáltató szervezete ellenőrizte, számfejtette és ez alapján került sor a kifizetésre. Az ellenőrzés tervezhetősége, a költségek kalkulációjának kontrollja veszne el, ha az elsőfokú bíróság ítéletében foglalt álláspont lenne helytálló. A munkáltató által adott többletjuttatás tekintetében hangsúlyozta, hogy a munkáltató a kormányrendeletben foglaltakon túl amennyiben többletjuttatást biztosít, úgy joga van az erre vonatkozó feltételeket is meghatározni. A KSZ 65. §-ára alapított, 10. sz. mellékletben meghatározott többletjuttatásról - a 9-28 forint különbözet - jogi sorsáról a kormányrendelet nem tartalmaz rendelkezéseket, ezért a különbözet vonatkozásában a kormányrendelet nem alkalmazható. Mivel ilyen rendelkezéseket a kormányrendelet nem rögzít, ezért az ún. szűkítő értelmezés sem valósul meg. Nem eredményezi tehát az alperesi szabályozás érvénytelenségét, ha a többletjuttatáshoz a juttatás feltételeit meghatározza a munkáltató.
- [17] Pusztán azon okból, hogy a felperes munkaköre mozdonyvezető és így a **alperes**. KSZ 10. sz. mellékletének hatálya alá tartozik, a többletjuttatásra még automatikusan nem válik jogosulttá. Ez csak abban az esetben illeti meg a felperest, ha a KSZ 65. §-ában és a vezérigazgatói utasításban is megjelölt feltételeknek megfelel a többletjuttatás biztosítása tekintetében. Mind a Kollektív Szerződés 65. § b) pontja, mind a vezérigazgatói utasítás fogalom-meghatározása a hosszú várakozási időt a két órát meghaladó várakozásnak feleltette meg. A többletjuttatások vonatkozásában a munkáltató nemcsak a várakozási idő konkretizálása, hanem a résztáv alkalmazása tekintetében is jogosult többletfeltételeket szabni. E körben nem hagyható figyelmen kívül, hogy az alperes vasúti személyszállítási szolgáltatást nyújtó társaság, ezért a munkavállalói vasúti utazási kedvezményre, ingyenes utazásra jogosultak, így elvárható, hogy a munkába járás során a munkavállalók olyan utazási módot válasszanak, amely nem okoz többletköltséget a

munkáltatónak. Jelen perbeli esetben a vasúti személyszállítás igénybevétele a munkáltató részére költséggel nem jár, így az együttműködési kötelezettségből fakadóan elvárható a munkavállalóktól ezek előnyben részesítése. Kifogásolta, hogy bár az elsőfokú bíróság nem vitatta, hogy az út megtételéhez szükséges időnek az út közösségi közlekedéssel történő megtételéhez szükséges időt kell tekinteni, ugyanakkor a felperes munkarendjére tekintettel mégis arra az álláspontra helyezkedett, hogy a felperes esetében a gépjárművel megtett időt kell alapul venni. Ez azonban relatív, pontosan nem határozható meg. Függ a közlekedési viszonyoktól, ezért nem alkalmas egy megalapozott döntésre. Míg az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a munkáltató nem térhet el a kormányrendelet rendelkezéseitől, nem szűkítheti vagy szigoríthatja azt, ugyanakkor az elsőfokú bíróság ítéletében mégis ezt tette, amikor a hosszú várakozási időt a kifejezetten közösségi közlekedés vonatkozásában való figyelembevétel helyett a felperesi előadásnak megfelelően értékelte. Ismételten hivatkozott alperes fellebbezésében a kormányrendeletben előírt igénybejelentés hiányosságára, ennek megfelelően annak elkészttségére, valamint arra, hogy az visszamenőlegesen nem érvényesíthető.

- [18] A felperes fellebbezést nem terjesztett elő. Fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását, az alperes másodfokú per költségekben való marasztalását kérte. Álláspontja szerint a költségtérítésre vonatkozó igényét minden hónapban leadta, azonban tekintettel arra, hogy azt előre kellett igényelni és a ténylegesen elvégzett szolgálatok esetén megvalósuló változások csak utólag derültek ki, így pontos igényközlés nem volt rögzíthető. A kormányrendelet 7. §-a vonatkozásában hangsúlyozta, hogy az alperes által meghatározott időszakonként nyilatkozott az utazási költségtérítés iránti igényéről, a tartózkodási helyéről, valamint arról, hogy a napi munkába járás a tartózkodási helyéről történik. Ezen felül minden hónapban az adott hónap szolgálataira vonatkozó utazási költségtérítési igényt is leadta a munkáltató felé, az igényét azonban az Mt. által rögzített elévülési időn belül érvényesítette. Hivatkozása szerint a kormányrendelet 4. § (2) bekezdése a 9 forint/km összegben felül a munkáltató mérlegelési jogkörében további térítést nyújthat a munkavállalónak a kormányrendeletben meghatározott feltételek megvalósulása esetén, így tehát a 9 forint/km összegben felüli kifizetésnél is a kormányrendeletben meghatározott egyéb feltételeknek teljesülnie kell.
- [19] Nem osztotta azon alperesi álláspontot, miszerint az alperes többletfeltételek teljesítését írta elő a 28 forint/km kifizetéséhez. Itt ugyanis nem többletfeltétel meghatározására, hanem a kormányrendelet magyarázatára, annak alkalmazási rendjének meghatározására került sor. Ez azonban egységes mind a 9 forint/km, mind a 28 forint/km tekintetében. A különbség csupán a munkavállaló munkakörében van, a költségtérítésre jogosító feltételekben azonban nincs. Így amennyiben a munkáltató a 9 forint/km-t kifizette - elismerve ezzel az utazási költségtérítésre való felperesi jogosultságot - úgy a 28 forintot is ki kellett volna fizetnie a felperes mozdonyvezetői munkakörére tekintettel. Álláspontja szerint a vezérigazgatói utasítás azon rendelkezése, miszerint a két órát meghaladó várakozási idő minősül csupán hosszúnak és jogosít az utazási költségtérítésre, jogellenes, hiszen az a kormányrendelet tartalmát kiüresíti, annak alkalmazását ellehetetleníti, így ez a jogosultság megállapításakor nem vehető figyelembe. A hosszú utazási idő kedvezményt nem határoz meg, hiszen minden, kétórás útnál közelebb lakó munkavállalót kizár a juttatásból, holott a kormányrendelet szerint ezen költségtérítésre ők is jogosultak lehetnének. A hosszú utazási idő két órán túli várakozási időre való definiálása a kormányrendeletbe ütközik, így az semmis. Megjegyezte továbbá, hogy az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy a perbeli követelések közül mindössze 12 eset volt, amelyben a várakozási idő a két órát nem haladta meg, így az alperes által állított ezen feltétel is az igények többségében megvalósult. Fenntartotta a résztáv alkalmazása

tekintetében korábban előadott azon álláspontját, miszerint az jogellenes, hiszen a kormányrendelet 2. § a) aa) alpontja kifejezetten a lakóhely vagy tartózkodási hely és a munkahely közötti távolságra írja elő a fizetési kötelezettséget és nem a kettő közötti valamely résztávra. Megjegyezte továbbá, hogy ezen alperesi szabályozás ellentmondásos és érthetetlen, ugyanis nem derül ki belőle, hogy mikor kell résztávolság-számítást alkalmazni, valamint mi az a várakozási idő, amit meghaladónál alperes jogosnak tartja a személygépkocsi igénybevételét a résztávolságig. Valamint az sem olvasható ki egyértelműen az alperesi szabályozásból, hogy milyen alapon dönt az alperes arról, hogy mely településtől fizet résztávolságot. Így a vezérigazgatói utasítás résztávolságot előíró rendelkezése érvénytelen annak kormányrendelet tartalmára vonatkozó szűkítő volta, valamint ellentmondásossága és értelmezhetetlen tartalma miatt is. Irreleváns elvárásokat támaszt a munkáltató akkor, amikor az autós utazás egyórás menetidejéhez képest esetenként majdnem négyszer olyan hosszú ideig tartó tömegközlekedés igénybevételét várja el napi szinten. Ezen szabályozás a jóhiszeműség és a tisztesség elvébe ütközik, sérti a kölcsönös együttműködés elvét, valamint joggal való visszaélést is megvalósít. Az alperesi állásponttal szemben hangsúlyozta, hogy sem az elsőfokú bírósági ítélet, sem a kormányrendelet nem köti az utazási időt a közösségi közlekedéshez, sőt maga a kormányrendelet biztosít lehetőséget a személygépjárművel való munkába járás utazási költségterítésére is. Így azon alperesi hivatkozás, miszerint a munkába járás utazási ideje a közösségi közlekedés utazási idejét jelenti, minden alapot nélkülöz. Az alperes által hivatkozott relativitás nemcsak a személygépjárműre, hanem a tömegközlekedésre, mint az autóbuszra is ugyanúgy vonatkoztatható.

A másodfokú bíróság döntése és jogi indoka

- [20] A fellebbezés részben alapos.
- [21] A másodfokú bíróság a perre irányadó, a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban Pp.) 253. § (3) bekezdése értelmében a fellebbezési kérelem és ellenkérelem korlátai között bírálta felül az elsőfokú bíróság ítéletét, így az elsőfokú bíróság ítéletének fizetési felszólítás hatályon kívül helyezése iránt előterjesztett kereseti kérelemmel kapcsolatos rendelkezését nem vizsgálta. A fellebbezéssel érintett körben megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen rögzítette, azonban a jogkövetkeztetésekben és az összecszerűség körében végzett értékelését a másodfokú bíróság nem tudta osztani.
- [22] Helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a Kollektív Szerződés 65. §-ára alapított, a 10. sz. mellékletben meghatározott többletjuttatás, mely 28 forint összeget rendel alkalmazni a két órát meghaladó várakozási idő tekintetében a kormányrendeletben megfogalmazottakhoz képest egy olyan többletfeltételt határozott meg, amely a kormányrendelet alkalmazhatóságát leszűkítette. Nem osztotta a másodfokú bíróság azonban a Kollektív Szerződés és a kormányrendelet egymáshoz való viszonya és alkalmazhatósága körében az elsőfokú bíróság által megállapítottakat. Az Mt. 51. § (2) bekezdése szerint a munkáltató köteles a munkavállalónak azt a költségét megtéríteni, amely a munkaviszony teljesítésével indokoltan merült fel. Az Mt. ezen szakaszában meghatározott keretszabály tartalmát a 39/2010. (II.26.) Korm.rendeletet rendelkezései adják. A kormányrendelet szabályai tehát az Mt. 51. § (2) bekezdésében foglaltak részletszabályait rögzítik.
- [23] Az Mt. 13. §-a szerint munkaviszonyra vonatkozó szabály a jogszabály, a kollektív szerződés, az üzemi megállapodás, és az egyeztető bizottságnak a 293. §-ban foglaltak szerint kötelező határozata.

Az Mt. a relatív diszpozitivitás elvének részleges fenntartása mellett lényegesen nagyobb hangsúlyt fektet az abszolút diszpozitivitás elvére, különösen a kollektív munkajogi jogforrások tekintetében. A kollektív szerződés főszabályként az Mt-ben foglalt rendelkezésektől mind a munkavállaló javára, mind annak terhére eltérhet az Mt. Második és Harmadik részében foglalt rendelkezésétől, amennyiben azt a törvény kifejezetten nem tiltja, illetőleg attól eltérően nem rendelkezik (Mt. 277. §).

Az Mt. 57. §-a, amely az adott fejezetre vonatkozó eltérő megállapodásokat rögzíti, az 51. § (2) bekezdést sem a kizáró, sem a korlátozó rendelkezések között nem szerepelteti. Ebből adódóan az Mt. 51. § (2) bekezdésére az Mt. 277. §-ában meghatározott főszabály érvényesül, vagyis attól a kollektív szerződésben a felek az abszolút diszpozitivitás szabályai szerint térhetnek el. Erre került sor akkor, amikor a Kollektív Szerződés a 28 forint összegű juttatás mellé egy olyan plusz feltételt állított, amely a kormányrendeletnél szigorúbban rögzítette a hosszú várakozási idő fogalmát. Ez azonban az elsőfokú bíróság ítéletében foglaltakkal ellentétesen nem jogszerűtlen, tehát ezen feltételt a jogosultság fennálltakor vizsgálni kellett. Hangsúlyozza a másodfokú bíróság, hogy a kormányrendelet szabályai rögzítik az Mt. 51. § (2) bekezdésében meghatározott keretszabályt, ezért a kormányrendelet osztja az 51. § (2) bekezdésének a Kollektív Szerződéssel fennálló viszonyának a sorsát.

[24] Osztotta a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet azon megállapítását, miszerint a hosszú várakozás fogalomkörében meghatározott, az út megtételéhez szükséges időt a közösségi közlekedéssel történő megtételhez szükséges idő alapulvételével kell számítani. Nem foghatott helyt tehát azon felperesi érvelés, miszerint a személygépkocsival történő utazás jelenti az utazási időt, és ennek viszonylatában kell értelmezni a várakozási időt. Ez az értelmezés ugyanis a kormányrendeletből és a Kollektív Szerződés rendelkezéseiből sem vezethető le. Az említett szabályok együttes értelmezése egyértelműen a közösségi közlekedéssel kapcsolatos utazási időt és várakozási időt hivatottak meghatározni, és az azonos fogalmak összehasonlítása volt a cél.

[25] Egyetértett a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság azon álláspontjával, hogy a feltételként meghatározott résztáv előírására az alperesnek nem volt jogosultsága. Az e körben meghatározott érvelést azonban a másodfokú bíróság osztani nem tudta. E körben arra mutat rá a másodfokú bíróság, hogy mind a kormányrendelet, mind az azzal azonosan rögzített Kollektív Szerződés is a munkába járásnak a fogalmát az oda- és visszautazás egységeként rögzíti. Ebben az esetben az oda- és visszautazást, tehát a munkába járást és a munkából hazautazást egységként kell kezelni, így az adott feltételek vizsgálata ezen egységrendszeren belül értelmezhető. E körben rámutat a másodfokú bíróság arra is, hogy a résztáv alkalmazhatóságának a lehetőségét kizárólag a vezérigazgatói utasítás rögzítette, a Kollektív Szerződés ilyen rendelkezést nem tartalmazott. A vezérigazgatói utasítás tekintetében azonban nem vezethető le a kormányrendelettel való eltérés lehetősége, ez kizárólag a Kollektív Szerződés részére biztosított annak garanciális jellege okán. Így tehát nem alkalmazta helyesen a jogszabályi előírásokat az alperes akkor, amikor a jogosultság fennálltát csupán egy adott résztáv esetében állapította meg. Tekintettel arra, hogy erre lehetősége nem volt, így ha a feltétel bármely, akár az oda-, akár a visszaút vonatkozásában vagy egy részviszonylat vonatkozásában fennállt, akkor az egész távra vonatkozóan a felperest - az egyéb feltételek fennállása esetén - megillette.

[26] Egyetértett a másodfokú bíróság azzal, hogy a felperes a költségtérítésre vonatkozó igénybejelentési kötelezettségének eleget tett, a felperes által meghatározott igényérvényesítésre az Mt-ben rögzített

elévülési időn belül került sor, ilyen alapon az igényének elutasítása nem volt megalapozott. E körben rögzítendő, hogy a vezérigazgatói utasítás 4.4. pontja határozta meg, hogy a munkavállaló az 1/A, 1/B vagy 1/C számú mellékletek szerinti igénybejelentő lapon köteles közölni, hogy a feltételek fennállása esetén a munkába járással kapcsolatos utazási költségek megtérítésének melyik módját választja, illetőleg egyidejűleg nyilatkozni arról, hogy a napi munkába járás a lakóhelyéről vagy a tartózkodási helyéről történt-e. Ennek a kötelezettségének a felperes - az alperes által sem vitatottan - eleget tett.

- [27] A vezérigazgatói utasítás ugyanezen pontja rögzíti, hogy amennyiben a munkavállaló a KSZ 65. § 2. pontja szerinti költségtérítésre is jogosult, akkor a 6. sz. mellékletben foglaltakat is megfelelően alkalmazni kell. A 6. sz. mellékletben alkalmazandó feltételek tehát a Kollektív Szerződés 65. § 2. pontjában foglaltak esetén állnak fenn. Ezen 2. pont azonban a jegyvizsgálók, vezető jegyvizsgálók, vizsgáló főkalauzok, fedélzeti jegyellenőrök, kocsivizsgálók, vonali tolatásvezetők, valamint a személyi pénztárosok esetében határoz meg rendelkezéseket. Tekintettel arra, hogy a felperes mozdonyvezető munkakörben került foglalkoztatásra, ezért ezen rendelkezés így, a 6. sz. mellékletben foglaltak sem irányadók rá nézve.
- [28] A munkába járással kapcsolatos utazási költségtérítésről szóló kormányrendelet 7. §-a is akként rendelkezik, hogy a munkavállaló a munkába járás címén járó utazási költségtérítés igénybevitelével egyidejűleg nyilatkozik a lakóhelyéről és a tartózkodási helyéről, valamint arról, hogy a napi munkába járás a lakóhelyéről vagy a tartózkodási helyéről történt-e. A felperes tehát mind a kormányrendelet előbb említett, valamint a Kollektív Szerződésben rá vonatkozó igénybejelentési kötelezettségének eleget tett.
- [29] Megjegyzi a másodfokú bíróság, hogy amennyiben a felperesnek egyéb részletes igénybejelentést is kellett volna tennie, az akkor sem zárná ki azt, hogy a polgári peres eljárásban a marasztalásra irányuló igényét a jogszabály által biztosított elévülési idő alatt érvényesítse.
- [30] Mindezekre tekintettel a felperes kizárólag abban az esetben volt jogosult a 28 forint összegű költségtérítésre, amikor a várakozási idő az adott táv vonatkozásában a két órát meghaladta. Felperes azzal, hogy csupán a perben érvényesítette az igényét, a juttatásra való jogosultságtól az egyéb feltételek fennállása esetén nem esett el, valamint nem volt jogszerű az alperes által rögzített résztáv-meghatározás sem.
- [31] A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróság a hatályon kívül helyező végzésben előírtaknak megfelelően szolgálatonként vizsgálta a felperes egyes szolgálatait. E tekintetben megállapította, hogy mindösszesen 12 esetben nem haladta meg a várakozási idő a két órát, a másodfokú bíróságtól eltérő jogértelmezése okán azonban ezen esetekre is megállapította a felperest megillető 28 forint/km összegű költségtérítést. A másodfokú bíróság a fentiek szerint azonban arra a következtetésre jutott, hogy az elsőfokú bíróság által hivatkozott 12 esetben nem megalapozott a felperes 28 forint/km mértékű költségtérítésre vonatkozó igénye, így ezen összeg figyelembevételével a felperes által rögzített számítási módot követve ($12 \times 105 \text{ km} \times 28 = 35.280$ forint) csökkentette a felperest megillető költségtérítés összegét.

- [32] A fentiek alapján a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése szerint fellebbezett részében megváltoztatta és az alperest terhelő költségterítés összegét 601.419 forintra szállította le.
- [33] A Pp. 81. § (1) bekezdése alapján, a marasztalás módosításának megfelelően rendelkezett az elsőfokú eljárás során felmerült költségekről - a felperesnek járó perköltség leszállításával -, valamint az alperest terhelő illetékfizetési kötelezettség mértékének alacsonyabb összegű megállapításáról.
- [34] A felek pernyertességének arányára figyelemmel a túlnyomórészt pernyertes felperes költségét a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján az alperes köteles viselni, melynek mértéke az alperes által felszámítottak szerint a pernyertesség-pervesztesség arányára tekintettel került megállapításra.

Záró rész

- [35] A másodfokú eljárásban a túlnyomórészt pervesztes alperes a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján köteles viselni a másodfokú eljárás során felmerült felperesi perköltséget, szintén ilyen arányban viselik a felek a kereseti és a fellebbezési eljárási illetéket is. A felperes azonban a 73/2009. (XII.22.) IRM rendelet alapján munkavállalói költségkedvezményre jogosult, így a Pp. 358/B. §-a értelmében teljes költségmentesség illeti meg. A le nem rótt illetéket a pervesztessége arányában a pervesztes alperes a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján köteles viselni. A megállapított mérték az illetékről szóló 1990. évi XCIII. törvény 39. § (1), (2), 42. § (1) és 46. § (1) bekezdésén alapul.
- [36] A másodfokú bíróság a perköltség és az illeték viselése tekintetében figyelemmel volt a 7.Mf.680.157/2018/3. számú, hatályon kívül helyező végzésben megállapított 6.196 forint másodfokú perköltségre, valamint 49.600 forint fellebbezési eljárási illeték mértékére is.
- [37] A fellebbezés tárgyaláson kívüli elbírálására a Pp.256/A. § (1) bekezdés f) pontja és a (4) bekezdése alapján került sor.

..., 2020. szeptember 29.

dr. Vajas Sándor s.k.
a tanács elnöke

dr. Mihalics Klaudia s.k.
előadó bíró

dr. Kovács Edit s.k.
bíró